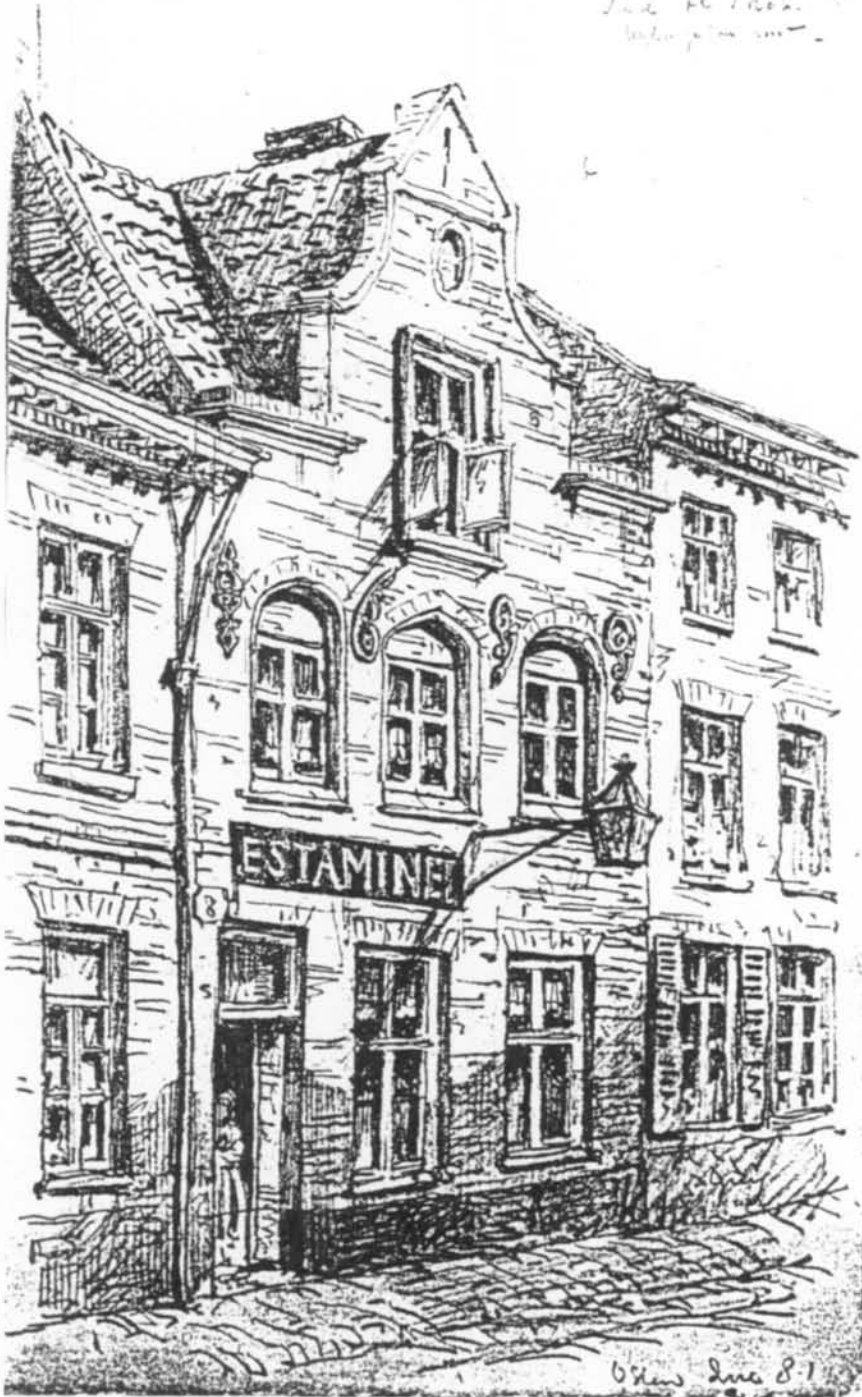

MAANDBLAD

JUNI 2009

VERSCHIJNT NIET IN JULI EN AUGUSTUS

Estaminet "Het Zeepaard" in de Brabantstraat nr. 8 (gedateerd June 1881)

DE PLATE

V.U. Jean Pierre Falise, Hendrik Serruyslaan 78/19 - 8400 Oostende

Gilles der Zee

Van 13 juni tot en met 13 september 2009

Oostends Historisch Museum De Plate
Langestraat 69 – 8400 Oostende

Open : elke dag van 10.00 uur tot 12.00 uur
en van 14.00 uur tot 17.00 uur
behalve op dinsdag

Stad aan Zee
OOSTENDE

DE PLATE

**TIJDSCHRIFT VAN DE KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING
"DE PLATE" (V.Z.W.) - OOSTENDE.**

Prijs Cultuurraad Oostende 1996.

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de CULTUURRAAD OOSTENDE en HEEMKUNDE WEST-VLAANDEREN.

Statuten gepubliceerd in de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 16 juni 2004.

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen en weerspiegelen niet noodzakelijk de opinie van de Kring.

Tekstovername toegelaten na akkoord van auteur en mits vermelding van oorsprong.

Ingezonden stukken mogen nog NIET gepubliceerd zijn.

De auteurs worden er attent op gemaakt dat bij elke bijdrage een bronvermelding hoort.

JAARGANG 38
NUMMER 6
MAAND JUNI 2009

Prijs per los nummer: € 1,50

IN DIT NUMMER

blz. 139: **I VAN HYFTE**: De eerste huizen aan het Prinses Clementinaplein.

blz. 144: **G. DESSEYN**: Hôtel-Brasserie "du Parc": mijmeringen van een oudgediende (deel 3).

blz. 153: **R. VERSLUYS**: Oostende numismatisch.

blz. 155: **R. JANSOONE**: Het voorspel tot het Beleg van Oostende (deel 4).

KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING DE PLATE

Correspondentieadres : Heemkring De Plate, Langestraat 69, 8400 Oostende.

Verantwoordelijke uitgever: . Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Hoofdredacteur: Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Rekeningen : 380-0096662-24

000-0788241-19

Website: www.deplate.be

e-mail: de.plate@telenet.be

Het Bestuur

Erevoorzitters:

August VAN ISEGHEM, Ijzerstraat 1, 8400 Oostende.

Omer VILAIN, Rogierlaan 38/11, 8400 Oostende.

Voorzitter:

Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende, tel. 059708815.

E-mail: falise.jp@scarlet.be

Ondervoorzitter:

Walter MAJOR, Kastanjelaan 52, 8400 Oostende, tel. 059707131.

Secretaris:

Nadia STUBBE, Blauwvoetstraat 7, 8400 Oostende, tel. 059800289.

E-mail: plate.oostende@telenet.be

Penningmeester:

Simone MAES, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Leden:

Ferdinand GEVAERT, Duinenstraat 40, 8450 Bredene.

August GOETHAELS, Stockholmstraat 21/10, 8400 Oostende.

Freddy HUBRECHTSEN, Gerststraat 35A, 8400 Oostende.

Valère PRINZIE, Euphrosina Beernaertstraat 48, 8400 Oostende.

Guy SERVAES, Plantenstraat 82, 8400 Oostende.

Emile SMISSAERT, Hendrik Serruyslaan 4/9, 8400 Oostende.

Gilbert VERMEERSCH, Blauw Kasteelstraat 98/2, 8400 Oostende.

Koen VERWAERDE, A. Chocqueelstraat 1, 8400 Oostende.

Johan VAN ROOSE, Kabeljauwstraat 5, 8460 Oudenburg (waarnemend).

Schreven in dit nummer:

Ivan VAN HYFTE: Kastanjelaan 58, 8400 Oostende.

Gerard DESSEYN: Zeelaan 6, 8400 Oostende.

Roland VERSLUYS: Brugsesteenweg 53A, 8450 Bredene.

Roger JANSOONE: Eikenlaan 12, 8480 Ichtegem.

De eerste huizen aan het Prinses Clementinaplein

door **Ivan VAN HYFTE**

Het zal de aandachtige lezer van ons tijdschrift wellicht niet ontgaan zijn dat ik in mijn artikelenreeks over oudere Oostendse huizen steeds uitga van een herkenbare bestaande situatie.

Dit keer focus ik mij op een stukje stil-residentieel Oostende van kort na de eeuwwisseling dat mede door de aanwezigheid van groen zeer in de markt ligt. Het gaat om een aantal typische herenhuizen (1) rondom een idyllisch parkje, het Prinses Clementinaplein.

Over die “square” die er eigenlijk geen is – hij is driehoekig en niet vierkant -, is nog niet veel gepubliceerd. Al in 1794 was daar op drassige poldergrond (cfr. Moerasstraat) een begraafplaats. Op een plan van 1883, gedrukt bij J.DEVELUY, “Ostende, agrandissement de la ville/ Plan officiel, mai 1883” is dit nog te merken, al was de site reeds 30 jaar verlaten voor een nieuwe locatie aan de Nieuwpoortsesteenweg (1852).

Vanaf 1891 onderneemt baron GOFFINET, op vraag van Leopold II, de nodige stappen voor de aankoop van gronden, nodig om 2 publieke hovingen aan te leggen. Hiervoor moesten zelfs enkele stadseigendommen en gronden van de Kerkfabriek onteigend worden (2). Het parkproject kwam er, volgens de plannen van de Franse landschapsarchitect E. LAINÉ.

Toen Leopold zijn aangekochte gronden opnieuw van de hand deed, waren er weinig kandidaatkopers: tussen 1893 en 1899 werden slechts 19 percelen verkocht, een gemiddelde van 3 per jaar. In de keuze van de kandidaten en bouwvoorschriften had Leopold steeds het laatste woord. Niet zo verwonderlijk van deze urbanist die vanop een arduinen zuiltje nog altijd toekijkt op het plein.

De oudste bron die ik gevonden heb omtrent de eerste bewoners, is de vaak geraadpleegde “Le Nouvel Annuaire, année 1902” van Auguste STRACKÉ. Toen reeds had het Oostends stadsbestuur gekozen voor de definitieve pleinnamen als huldebetoon aan de koningsdochters Stephanie en Clementine. Op pagina 130 staan 5 bewoonde panden met hun respectievelijke huisnummer vermeld:

- n° 1 = Leconte J., ingénieur
- n° 2 = Villa Germaine, Breyne P. veuve, sans profession
= Breyne C.E. sous-institutrice communal
- n° 3 = Villa Lamouche, Sioen Marie
- n° 4 = Dekeyser T., concierge et menuisier
- n° 24 = Villa Linda-Beatrice

Op 24 december 1906 worden de onroerende goederen (3) van de “Fondation de la Couronne” overgedragen aan de Onafhankelijke Congostaat met het engagement van laatstgenoemde “...de afgestane goederen in hun bestemming van aankoop te bestendigen en de erfdienstbaarheden van openbaar nut te eerbiedigen...”. Concreet voor Oostende betekent dit dat de gronden gelegen langs de Torhoutsesteenweg, Koninginnelaan, Prinses Stefanieplein en Prinses Clementinaplein mogen verkocht worden op voorwaarde dat de bouwplannen van nieuwe huizen door een koninklijk besluit worden goedgekeurd (waar later vaak niet zal naar omgekeken worden). Het gaat hier om 1 ha 80 ca.

Twee jaar later, in 1908, staan in de “Annuaire d’Ostende – Agence Pilaeis”, nu al 7 huizen en nieuwe bewoners:

- n° 1 = Smitmans Armand, officier
- n° 2 = Feytmans Gust, professeur athenée
- n° 3 = Heyndrickx Jean, négociant
= Cambrelin Maurice, officier
- n° 4 = Veuve Jules Dosigny
- n° 5 = Constant R., officier
- n° 17 = Golbin Jean, entrepreneur (bedoeld wordt: GOBIN)
- n° 18 = Liebaert Auguste, négociant (de latere burgemeester)

Toen de Belgische Staat in 1909 de Kolonie overnam, moest ze ook “in de rechten en verplichtingen van den Onafhankelijke Congostaat treden”, wat in moderne bewoordingen betekent dat ze de vroegere domaniale gronden mocht verkopen. Alzo kon de verkoop van de resterende percelen van Square Clementine van start gaan met de openbare verkoop van 17 loten bouwgrond en 1 villa.

Loten	oppervlakte	instelprijs	loten	oppervlakte	Instelprijs
1	106m ² 97	3210	10	124m ² 22	4970
2	203m ² 35	6100	11	130m ² 40	5220
3	199m ² 75	6000	12	114m ² 10	4570
4	120m ² 57	3620	13	114m ² 10	4570
5	121m ² 11	3640	14	105m ² 95	4240
6	115m ² 63	3470	15	105m ² 95	4240
7	224m ² 67	8990	16	101m ² 87	4080
8	167m ² 11	9200	17	89m ² 65	3590
9	83m ² 58	4600	18	Villa 89m ² 65	9600

Op 3 april 1911 worden de loten 1, 4, 5, 6, 15, 16 en 17 verkocht (zie plan).

LOT 1 - koper is Abel CARETTE, een industrieel uit Etterbeek.

- op 9 september 1911 wordt vastgesteld dat hij bezig is met bouwen op het nr. 20, zonder toestemming weliswaar.

LOT 4 - opnieuw is Abel CARETTE koper.

- Charles PIL tekent voor hem een villa die ondanks het “aspect architectural satisfaisant) niet goedgekeurd wordt door de bevoegde overheid (proces-verbaal van 20-11-1911).

LOT 5 - luitenant bij de Staatsmarine Adolphe LAUWEREINS wordt de nieuwe eigenaar.

- hij bouwt maar is niet in orde met het lastenboek (overtreding van 30-6-1911).

LOT 6 - Oostends handelaar Ernest HUYGHE heeft 3470 franken veil voor dit stuk.

- Op 10 oktober 1912 verkoopt hij de 115 m² aan een Oostendse onderwijzer, P. CAENEN, die dan op de Nieuwpoortsesteenweg 33 woont.
- Het bouwproject is “quelque peu médiocre”; wellicht is dit de reden waarom hij pas in 1913 aan de slag kan.
- Nu staat daar de zg. “Villa Heidebloem”.

LOT 15 - Robert VERSCHELDE, “commies bij het Zeewezen”, P. Benoitstraat 10, mag zich de nieuwe eigenaar noemen.

- noch de plannen, noch de wettelijke hoogte zijn in orde; gevolg: proces-verbaal 29-7-1911.

LOT 16 - dokter Joseph HOEBRECHTS, die een praktijk heeft in de Euphrosina Beernaertstraat 90, is de koper.

- hij wacht zelfs niet op de toestemming van de stedelijke administratie om te bouwen (proces-verbaal 28-12-1911).

LOT 17 - Bureauchef op het Oostends stadhuis, August DANIELS verwerft het laatste lot.

- Op amper 89 m² bouwt hij een villa die in 1912 huisnummer 8 had.

Zoals blijkt, niet alles werd meteen aan de man gebracht. Op 17 juni 1911 koopt aannemer François LINGIER het lot 14 met de intentie er een villa op te bouwen. Voorwaarde is wel dat zowel de Torhoutsesteenweg als het Prinses Clementinaplein het uitzicht krijgen van een keurige voorgevel. Hij wacht de vergunning niet af en krijgt een P.V. aan zijn been.

Op 11 augustus komt LOT 2 aan de beurt.

- enkel het oostelijk deel van dit lot koopt Léon DECEUNYNCK, Oostends rentenier die het, nog hetzelfde jaar, doorverkoopt aan een Luikse dokter, Louis FOCQUET;
- de arts bouwt zonder goedgekeurde plannen (proces-verbaal van 22-11-1911).
- het westelijk deel van LOT 2, 98m² 30 groot, zal op 17 oktober 1911 gekocht worden door Flore BLONDIAU, een Aalsterse handelaarster en weduwe van Guillaume DESMEDT;
- architect Charles PIL zal er voor haar een villa bouwen, vlak naast een bestaand gebouw, de "Villa Blanche", ook haar eigendom (ZIE plan).

3 november 1911. Henri DEHOUCK, ontvanger van Domeinen, in uitvoering van de wet van 10 augustus 1909, verkoopt de percelen 3 en "en bloc" 7, 8, 9, 10, 11, 12 en 13 (ZIE plan).

Juffrouw Jeanne DEGRAEVE, "propriétaire", wonende Velodroomstraat 66, koopt alles op. Ze bouwt zelf en handelt in onroerend goed:

LOT 3 - zonder toestemming (proces-verbaal, 30-12-1912) bouwt ze eind 1911 twee enkelhuizen volgens spiegelbeeldschema.

- de witbeschilderde bakstenen gevels zijn nu het eclectisch samenstel nrs. 42-44.

LOT 7 - op het grootste lot (224 m²) bouwt ze, eveneens zonder toestemming (proces-verbaal 23-11-1912) een woning die uitgeeft zowel op de Torhoutsesteenweg, de Grensstraat als het Prinses Clementinaplein).

LOT 8 en 9 - laten we buiten beschouwing omdat die niet palen aan de "square".

LOT 10 - met zijn aankoop bouwt François DEKEYSER, onderwijzer en woonachtig Gerechtsplein 37, in 1913 een villa.

LOT 11 - A. DE WOLF, een marine-officier, koopt het perceel (akte, 27-12-1912) en zal er later een villa op bouwen.

LOT 12 - bouwmeester Charles PIL mag zich de nieuwe eigenaar noemen, maar, schrijft hij in een veelzeggende brief van 5 januari 1914, "...à cause de la crise financière qui sévit depuis près de 2 ans..." heeft hij niet gebouwd.

- pas in 1925 (het jaartal staat er nog steeds) ontwerpt hij een eclectisch appartementsgebouw met garage, op nummer 26 (4).

LOT 13 - voor Edmond BRYs, aannemer op de Rogierlaan 2, moet Charles PIL, eind 1912, hierop een villa bouwen.

- Het uitblijven van goedkeuring van plannen vindt hij "pure taquinerie".

(collectie Ivan Van Hyfte)

Volledigheidshalve vermeld ik graag de andere "vroege" bewoners. Ten oosten van LOT 1 bouwt Omer DEMULDER, werkopzichter bij de Staatsspoorwegen en wonende Amsterdamstraat 52, een villa (1911) op de grond die hij van de staat koopt (akte, 22-10-1910) voor 3479,20 frank. Naast hem komt een stijlvol herenhuis met voortuintje dat er nu nog steeds staat, grotendeels in zijn oorspronkelijke toestand (nr. 58). De gekende architect en eigenaar ervan, André DANIELS, woonachtig Kapellestraat 31, kocht de 220 m² 49 grond voor 6613 frank (akte van 6-9-1910). Daarnaast lag een terrein van 104m² 53 die de Duitse kunstschilder en lid van de Cercle Artistique d'Ostende, Oscar HALLE (5) aankocht (akte van 16-6-1910) en doorverkocht aan de reeds vermelde Abel CARETTE (akte van 16-2-1911). Laatstgenoemdes huis wordt later een PIL-realisatie (nu nr. 60, maar ondertussen een appartementsgebouw). Zijn gebuur wordt Jules Guillaume LORAL, een adjunct bij de Genie aan wie de Staat 108m² 65 grond verkoopt (akte van 26-2-1910). De eminente architect DELACENSERIE schets de voorgevel van zijn villa. Helemaal aan het eind van de straat staat al de reeds geciteerde "Villa Linda-Beatrice" van een zekere THOMA. Mooie burgerarchitectuur waarbij de kelders bewoonbare keukens waren. Samen met de "Villa Blanche" van Flore BLONDIAU, 6 huizen verderop, zijn het de oudste, bebouwde eigendommen aan de zuidkant.

Tot slot, aan de andere zijde westwaarts, noteren we achtereenvolgens: ten noorden van LOT 17, koopt Joseph DEBROCK, bediende bij Bruggen en Wegen, 89m² 63. Zijn nieuwe buur wordt Charles WETS-HAUCHARD die zijn eigendom heeft gekocht aan kapitein CONSTANT die al geruime tijd ernaast woont. Dan het LOT 18: een villa die de Oostendse notarissen BERGHMAN en FAICT openbaar verkopen (akte van 19-6-1911). De latere liberale Schepen en architect Thomas Henri Antoine DUJARDIN (6) haalt met 9600 frank het hoogste bod. Naast hem woont Léon PANNIER, van wie verdere gegevens me ontbreken.

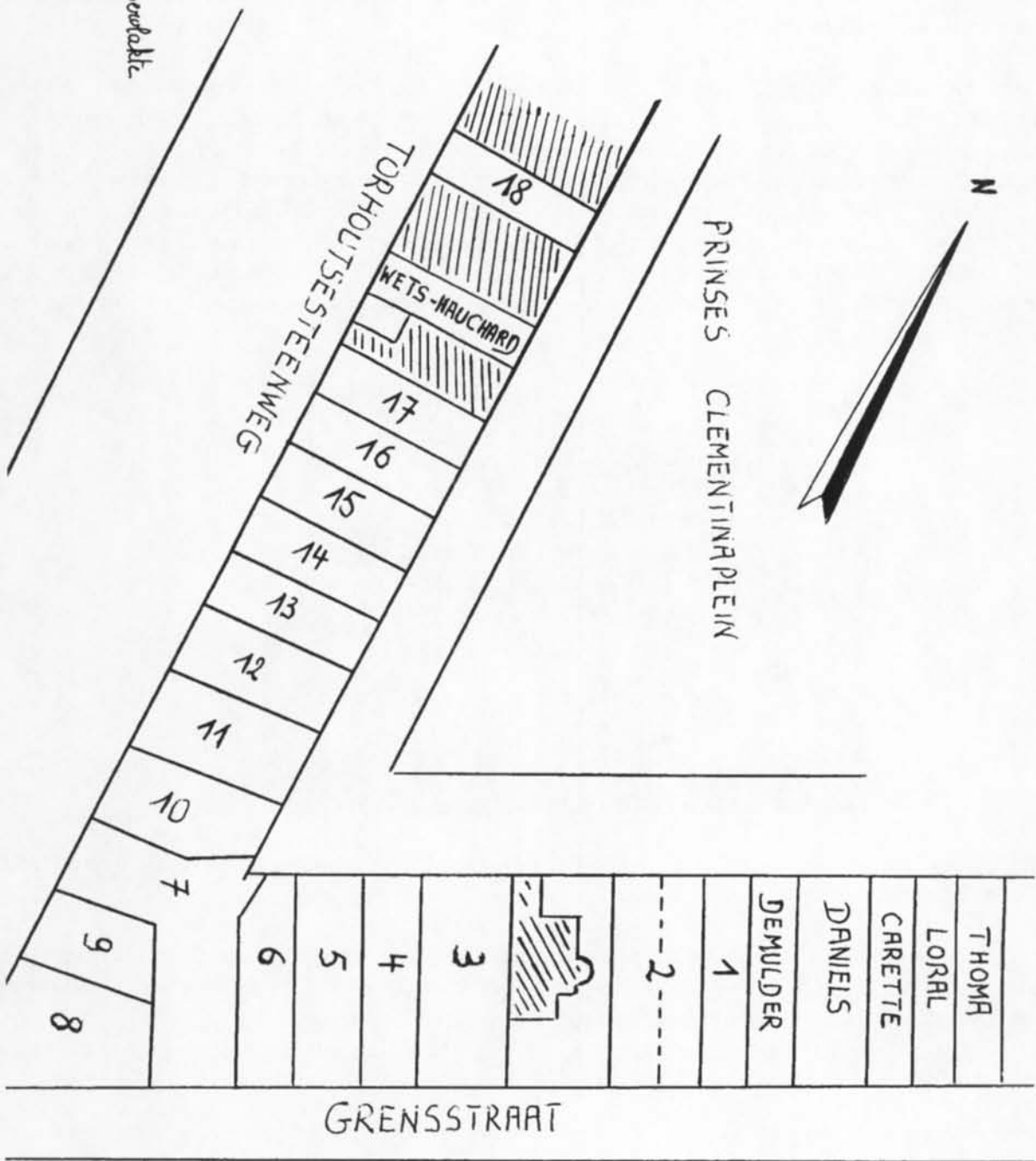
(1) Eind januari 2009 telde ik nog 17 van die huizen.

(2) P. LOMBAERDE "Léopold II Roi-Batisseur", 1995, p. 78.

(3) Die had Leopold II bij akte van 8 november 1904 aan de Koninklijke Stichting verkocht.

- (4) In 1924 was dit het laatste perceel aan de squares dat nog niet bebouwd was. Architect PIL is hier in deze rijbebouwing opvallend aanwezig met meerdere eclectische breedhuizen waarvan nu nog 4 met zijn naam gesigeneerd zijn: nr. 4, 28 ("Les Hirondelles"), 46 en 48.
- (5) N. HOSTYN "De kunstschilder Oscar Halle", De Vrienden van de Stedelijke Musea Oostende, 1991.
- (6) Niet te verwarren met architect Antoine DUJARDIN, die zijn broer was.

* De getekende oppervlakte van de percelen is niet exact.

Hôtel-Brasserie "du Parc": mijmeringen van een oudgediende (deel 3)

door Gerard DESSEYN

DEEL 3: DE BRASSERIE

+++++

EEN EERSTE LIEFDE VERGEET JE NOOIT ...

Zo klinkt het in een Frans liedje. Ik vroeg aan de heer Blontrock die de zaak had overgenomen, of er voor mij geen plaats als garçon in het café vrij was? Jawel, ik kon voorlopig beginnen met Pasen. Nadien zien we wel, dacht ik. En voelde me alsof ik thuis kwam: ik kende nog vele gezichten en allen waren bereid de mogelijkheid te geven om mij in te werken. Ik trof in Michel Muylle een vriend die barman was toen ik werkte als commis. Wij zijn altijd goeie vrienden gebleven. Het toeval wilde dat een garçon, na het seizoen, zijn werk opzegde en ik in december direkt mijn nieuwe job kon verderzetten.

Het zou meer dan twintig jaar duren! Ik ondervond, dat een garçon *restauranteur* meer respect krijgt van de klant om zijn culinaire kennis. Daarentegen: een garçon *limonadier*, och, denkt men smalend: pinten bestellen is toch niet moeilijk? Doch er komt veel meer bij kijken.

Ik beschouwde mijn werk als een "roeping". Ge zijt beter een goeie schoolmeester dan een slechte onderpastoor ... Ik heb dagen gekend, net als gij, dat mijn werk heerlijk smaakte, als een suikerbroodje in mijn mond.. Andere dagen dat het plakte en rolde in de mond, ja dat je het had uitgespuwd. Wij kenden werkzekerheid, wij verdienden ons brood, wij vormden één band als goeie collega's en, vooral, de zin voor humor waren alles samen de drijfveer om vol te houden in het harde werk dat wij deden.

Over de baas hadden wij niet te klagen. Hij liet ons gerust ... Wat moet je doen, als jij het goed doet? Wel, voortdoen!

Wij werkten in de winter met twee garçons (de derde was dan 'technisch werkloos'). Tijdens het seizoen waren wij met vijf. August Muylle was het jaar vóór ik begon op pensioen gegaan. Maurits Adam werkte nog als 'zomerkelner'. Roland Billiet (broer van oud-voetballer bij A.S.O. en gewezen internationaal) was overgestapt naar de "Ypriana", een etablissement op de Albert I-promenade (Zeedijk).

Jaren hebben wij gewerkt in zwarte smoking met ondervest. Dit gaf een zekere standing aan het huis en het straalde ook op ons af. Het bezorgde het 'gewone volk' een zekere drempelvrees. Dit droeg ertoe bij dat wij geen 'plebs' over de vloer kregen. De zaak steunde, ook nu nog, op een *deftig welstellend klantenbestand*. Veelal gegoede Oostendenaars: ambtenaren, bedienden, rijke burgerij en in de zomer daarbij nog de toeristen.

LIEVER NIETS OVER DE WIEZEFEESTEN ...

... noch over de Engelse **Wiezebeesten** die de Wiezefeesten bezochten. En met hun dronkemansgezang en -gedrag de orde verstoorden.. Major King, Major Sharp, Mister Parmenter en nog meer vaste klanten bleven dan weg. Ieder weekend (september-oktober) was het zover.

In een café leer je MENSEN KENNEN en krijg je ook ONGEWILD RELATIES.

VREEMDE VOGEL

"Hei, menère de garçon" ... Ietwat geprikkeld draaide ik me om, want ik ben niet gewoon zo aangesproken te worden. In een moment van onachtzaamheid had ik deze, op het eerste zicht *rare vogel* niet zien binnenkomen.

"Mag ik een Rodenbachje?", vroeg hij. Dat hij zichtbaar niet thuis hoorde in de 'stijf-deftige' zaak waar ik als kelner werkte, had ik nu eerlijk gezegd wel door. Maar: wàt doe je? Hoé reageer je? Beleefd was hij alleszins. Iets te luidruchtig, misschien? Doven spreken toch ook iets luider dan gewone mensen? Of hij gedronken had, kon ik niet direkt uitmaken. De Politie beschikt daarvoor over de nodige apparatuur.

Ik handelde in geweten ... Na hem het gevraagde bediend te hebben, toverde hij uit een diepe vestzak een sigaar te voorschijn. En had moeite om deze uit de cellofaanverpakking te krijgen ...

"Hei, Menère de garçon, wil je hem eens 'pluimen?'". Ik begreep zijn vraag en, terwijl ik de verpakking losmaakte, viel me niet alleen de lengte en het merk op, maar ook de prijs. "'t Zal witte as zijn", sprak hij. Van sigaren scheen hij iets te kennen. "'k zin naar een begravinge geweest", vertelde hij verder en "'k heb nog nieuwe schoenen moeten kopen ook", vervolgde hij.

Mijn blik gleed naar beneden en onder tafel zag ik inderdaad een schoenmaat 46 (zes en veertig) staan. Het waren geen kalfslederen schoenen, integendeel, ze hadden iets rubberachtig. "En ze kosten achthonderd frank", praate hij door ...

"Hei, Menère de garçon, mag ik nog een Rodenbachje?". Ik voldeed aan het gevraagde, begrip opbrengend voor de gemoedstoestand waarin hij verkeerde. "'k Zîn van Koolkerke", ging hij verder, "ken je dat?"

Hij stoorde intussen merkbaar de Frans sprekende dame, gezeten achter een hoge zilveren filter aan de tafel naast de zijne. Een paar anderen amuseerden zich heimelijk. En ik? Ik liet hem begaan ...

De baas stond te gesticuleren om mijn aandacht te trekken. Dat ik hem gerust moest laten, opdat hij zou vertrekken.

"Hei, menère de garçon, nog eentje, alstublieft, en ik zal je betalen als 't je past en als 't gaat". Beleefd was hij zeker.

Zijn haar welke tien centimeter over de kraag van zijn jas hing, maakte van hem geen nette verschijning. Hij had daarbij handen als koolschoppen. Het was hem goed aan te zien dat hij een handarbeider was.

Uit zijn binnenzak nam hij zijn brieven tas, en "gaat het?", vroeg hij. Ik kreeg een brief van ... 5.000 (vijfduizend frank, 124 euro!) ter betaling. Correct werd alles afgerekend. En hij maakte aanstalten om de zaak te verlaten.

"Hei, menère de garçon, als je eens naar Koolkerke komt, spring dan eens binnen in 't café "De Ketel", bij Petra, ze kennen me daar". Ik beloofde zulks te doen en, terwijl ik hem in zijn overjas hielp, vroeg ik ondeugend of hij nu "naar waar anders" ging?

“Van hier recht naar de statie”, verzekerde hij me. Waarop ik hem nog de raad gaf toch goed uit te kijken voor het verkeer! “Te naaste keer dat ik naar Oostende kom, spring ik eens binnen”, was zijn repliek. “Zoals ge wilt, ge zijt altijd welgekomen”. In ’t buitengaan, vertrouwde hij me toe: “maar ’t zal niet voor direct zijn, rond Pasen misschien. Tenware ik eerder en opnieuw in de streke moet zijn ... “voe e begravinge” ...

VOGELS VAN DIVERSE PLUIMAGE

* Meneer Roger de Ramée, toen *grote baas* van het nabij gelegen *Kursaal*, kwam vrij regelmatig in de namiddag en in gezelschap van zijn dame, koffie drinken in het salon. Bij het weggaan was het een hoffelijk gebruik, dat de kelner die de klant bediend had, ook de jassen aanreikte. Zo wilde ik ook handelen, maar “Meneer de Ramée” (+ Lyon, 1974) nam mij de jas uit handen en sprak: “Ma femme, je l’habille et je la déshabille moi-même” (“mijn vrouw kleed en ontkleed ikzelf”) ...

* Een gezelschap van Brusselaars. Eén vroeg er mij: “hoelang werk jij hier al?”. Antwoord: “bijna twaalf jaar, Meneer”. “Ja”, was zijn besluit, “ik heb het begrepen, gij zijt reeds lang binnengespeeld, zeker”. Or, ik deed de “stiel” vijf jaar en had genoeg verdiend. Ik was geprikkeld en vroeg beleefd “of hij niet kwaad zou zijn als ik hem van antwoord diende”. “Mais pas du tout”, verzekerde hij mij. Ik sprak als volgt: “Meneer, er zijn inderdaad veel mogelijkheden. Ofwel trouw je met de dochter, of je “foefelt” met Madame. Of je zit met uw vingers ‘in ’t schof”. Hij begreep me uitstekend, rekende af en vertrok ...

KISS ME

Een Oostends groothandelaar in vis (in- en uitvoer) kwam frequent in de namiddag koffie drinken, in gezelschap van zijn mooie jonge vrouw. Ja, ze was een ware schoonheid. Rank en slank, lief en zacht klonk haar stem. Terecht was hij wat jaloers als je haar een “complementje” durfde te maken. Op een namiddag kwam zij binnen met een jong hondje in armen. Een geschenkje van haar man die haar niets kon weigeren. Wij betoonden meer dan normale belangstelling voor het lieve beestje ... En vroegen hoe het heette? Het luisterde naar de naam “*Kiss me*”.

Wij deden ons werk verder. Maar in de drukte was het kleine mormel van haar schoot gesprongen, al snuffelend en riekend, van tafel naar tafel ... Zij riep het bij naam, maar ’t beestje vertikte het en kwam niet.

Het klonk steeds luider: “Kiss me, kiss me”. Tot mijn collega Michel schalks antwoordde: “un instant, madame, j’arrive!” (een ogenklik, Mevrouw, ik kom).

HOE MIJN FOTO IN AMERIKA VERSCHENEN IS

Het was in juli 1981, herinner ik me, dat ik een uitgeweken, Oostendse familie bediende. “Ouvry” was de naam. Een kloek koppel met hun kleindochter (schoon meisje, beetje aan de mollige kant zoals veel Amerikaanse vrouwen). Nu, deze familie wilde absoluut een foto van ons en samen. Zij drongen aan: “’t is voor een dagblad”. Uiteindelijk zwichtte ik, maar stelde één voorwaarde: dat ze me dan een exemplaar van dat dagblad zouden opsturen!

Ja, begin oktober (drie maanden later) bezorgde de Post mij een grote, bruine omslag (de kleur van een belastingsbrief!), met poszegels op van Amerika. Ondankbare die ik was, die mensen was ik intussen helemaal vergeten. En jawel, ik las goed: de *Gazette van Detroit* alwaar ik binnenin mijn foto in terug vond. Fijn toch, in mijn straat zijn er geen twee die zoiets kunnen voorleggen!

TEXAS

Op een middag kwam een Amerikaan koffie drinken. Zelf heb ik een “oor” voor dialecten en ik kan, zonder boffen, het Engels van een Engelsman onderscheiden van het Engels van een

Amerikaan. Hij verklaarde, dat hij naar de "race horses" (paardenkoers) ging. Nieuwsgierig als ik was, wenste ik te weten of hij kwam van Noord- dan wel van Zuid-Amerika?

Hij lachte fijntjes (zeker een man met humor?). "Look under the table", wees hij mij aan.. En, sapristi, wat zag ik daar, Aan zijn voeten een paar fijne, korte lederen laarsjes van elegant model ... Ik riposteerde, zonder aarzelen: TEXAS! Hij weer aan het lachen, wat aanzwol tot een geschater: "You're right, man!".

Hij bleef acht dagen in Oostende. En vóór hij naar de paardenwedrennen trok, dronk hij dagelijks bij ons zijn koffie. Met steeds een babbeltje. En bij afscheid een "presidential" fooi. Gewis, een *gentleman farmer*!

HOE IK EEN ROLLS-ROYCE MISTE, MAAR EEN ... BOLHOED KREEG

De heer Jan Vanlooce – toen bouwheer, thans kunstexpert – heb ik graag 'besteld'. Toen hij nog bouwpromotor was, kwam het, zo maar en eens, ter sprake dat ik op de wijk waar ik woon, jaarlijks een rondgang maakte als ... Sinterklaas.

Nu, dat jaar waren er wel wat probleempjes met het vervoer van die Heilige Man. Mijn collega Michel M. raadde mij aan om dhr. Van Looce daarover aan te spreken. Deze zakenman reed toen met een prachtige Rolls-Royce, met een lichtgrijs dak ...

"Hewel, 't is goed", was Jans reactie, "als 't maar voor een paar uren is, dat kan".

Verbaasd trok ik me terug. Wie gaat 'daarmee' rijden? Dát durfde ik niet aan ...

"Als ik er een chauffeur moet opzetten, zal het je 1.000 Fr. (€ 25) kosten", verwittigde hij.

Oei, ons toenmalig 'Sinterklaasfonds' was niet zo rijk. En de *Rolls* rolde mijn neus voorbij ...

DE BOLHOED

Op een andere keer, in de vooravond, kwam diezelfde Jan Vanlooce terug van een zakenreis naar Engeland. En vóór het naar huis gaan, wilde hij nog een goeie, sterke koffie gebruiken.

Jan had een prachtige, bleekbruine bolhoed aan. Ik van mijn kant voelde direct aan: dát zal hij hier nooit dragen in Oostende ...

Terecht complimenteerde ik hem met zijn prachtig hoofddekseel. "En, vind je hem goed?", vroeg hij mij. "Als je hem van de hand doet, ben ik liefhebber", was mijn antwoord. Ik verzamelde toen namelijk hoofddekseels.

Een paar dagen later. Jan opnieuw in 't café, ditmaal *zonder* bolhoed. Ik vroeg hem hoe het was met die hoed? "Hij ligt in de kast", aldus Jan. Nog bij latere bezoeken bleef ik navraag doen naar die hoed.

"Ik weet dat jij hem graag wil. Als ik nog eens binnenspring, breng ik hem mee en je krijgt hem van mij cadeau".

Op een avond, mijn dienst zat er bijna op, kwam Jan binnen, jawel *mét* de bolhoed. "k heb ze je beloofd, hier zie, ze is van jou. Op één voorwaarde: dat je haar opzet wanneer je naar huis fietst!" . "Aanvaard!"

Zijn vrienden –café kennissen zagen mij vertrekken en hadden veel leute. Aan het kruispunt Petit Paris gekomen, hoorde ik een "olijkoard" zeggen: "Kiek kiek, nog e zot". Gggrrr. Wat kon het mij schelen en bommen!

De bolhoed van Jan Vanlooce, ha, die prijkt nog steeds in mijn inkomhall. Aan de binnenkant van dit chique hoofddekseel kan je lezen: "Harrods, Oxfordstreet, England".

TERUG NAAR (HET EX-HOTEL) "BEAU SéJOUR"

De lift, weet je nog, die was aldaar nog steeds. En de truc van het op en neer, weg en weer gaan van die lift, ze werkte nog altijd. Er waren wel nieuwe activiteiten. De *Dienst der Belastingen* was er sedertdien gevestigd.

Op een dag diende ik me te "presenteren". Immers, een overrijverige bediende was tot de vaststelling gekomen dat mijn aangifte-van-inkomsten niet correct was ingevuld ...

- "En wat doe je met de 'surplus' die je van de klanten krijgt? Eén voorbeeld maar: stel, een klant moet je 185 Fr. (€ 4,59). Je geeft hem 15 Fr (€ 0,37) terug. En hij schuift die jou toe. Dat is toch, naast jouw aangegeven kasregister, een bijkomende inkomst?!".

Ik stond scherp en was niet van plan ook maar één strobreed toe te geven!

- "Dit is géén bedieningsgeld", wedervoer ik, "maar een *appreciatie* van de klant om een correcte, vlugge en goede bediening. En, als gij op café gaat, dan schuif jij ook nu en dan zoiets toe, niet?".

Hij was een 'taaie' en hij stelde me voor om daarin een *forfait* te nemen. Ik bleef weigeren, met volgend argument.

- "Dit is *drinkgeld*. Geld, niet bestemd voor huishouding of inkomsten. Het woord zegt het duidelijk: 'drinkgeld'".

Of hij de discussie beu was, of mijn volharding moe: hij besloot de zaak zo te laten.

Opgelucht verliet ik het gebouw. En bekeek voor het laatst de prachtige lift. Tevreden om het bereikte resultaat en over mijzelf. Ik beschouwde het als een overwinning op een bediende, 'katholieker dan de Paus'!

"BON APRÈS-MIDI, MONSIEUR LE MAIRE ..."

Gedurende de korte middagpauze zaten wij rustig uit te blazen op onze tabouret. Tot er plots een Franse wagen stopte vóór de deur. Drie heren, met oren als beroepsworstelaars, stapten uit. De vierde kende ik, ha ja, vanop de televisie. Een por in de zij van collega Michel, al fluisterend:

- "Kijk, dat is Le Pen" ...

- "Gij, gij denkt altijd iemand te kennen, of een vedette te zien".

- "Wedden dat ..."

Toen zij binnentraden, stapte ik recht op hem af en begroette hem aldus:

- "Bon après-midi, Monsieur le Maire".

Hij keek me niet begrijpend aan:

"Vous me connaissez donc?"

Ik antwoordde hem in het Frans: "Wie kent er niet Monsieur Le Pen, (toen) Burgemeester van Marseille".

- "Bon, waar mag ik me installeren?".

Op zulke momenten en in onverwachte ontmoetingen vond ik mijn plezier.

Ook Paul Van den Boeynants, uit Brussel en een gewezen Eerste Minister, kregen wij eens 'over de vloer' (maar die stak de rest van het wisselgeld ... in z'n zak).

Aan Minister Willy De Clercq (uit Gent, toen Vice-Premier en Minister van Financiën) heb ik een betere herinnering. Toen hij 'de zaak' verliet, zei ik luidop (want aanwezige klanten hadden hem niet herkend): "Dank u, Mijnheer De Clercq". Ik kreeg van hem een *dikke* fooi. Dat hij toen Minister van Financiën was, het doet er niet toe. Dat hij het kon?

Ik heb er velen gekend die het *konden* maar het *niet deden* ...

LUISTERVINKEN ...

Heb ik nooit gedaan. Maar kon ook niet verhinderen dat ik oren aan mijn hoofd had.

Op een keer: twee personen aan een tafeltje die gemoedelijk zaten te praten. Plots werd ik opmerkzaam, toen "die Hollander" de "andere" de vraag stelde: "wat is dan uiteindelijk uw bediening aan het hof?".

Ik begreep direct dat hij geen "hovenier" kon zijn. Deze meneer antwoordde: "ik regel de binnenlandse en buitenlandse verplaatsingen van de Koning; ik sta ook in voor de opportuniteit ervan".

Na meerdere bezoeken heb ik met deze man persoonlijke gesprekken gehad en gevoerd. Hij vroeg me of ik kinderen had, of zij studeerden, en zo meer. Mijn dochter volgde toen aan de Rijksuniversiteit Gent haar derde jaar Rechtswetenschappen. "Mijn zoon volgt ook 'Rechten', maar wel in Engeland. Wanneer uw dochter afgestudeerd is, praten wij wel eens verder", beloofde hij. Helaas, toen mijn dochter slaagde in haar opzet en het gegeerde diploma in ontvangst nam, was de brave man overleden! In het T.V.-journaal heb ik hem nog gezien: op de trap naar het vliegtuig, naast Koning Boudewijn. Wat jammer, hoe spijtig dat een dergelijk eenvoudig, intelligent en goed mens zo vroegtijdig het leven werd ontnomen.

TOCH ENGELSEN

Rond de 'tijd van het aperitief' – altijd een drukke periode, weet je - zat een Engelsman op het druk bezette terras, met vóór zich een 'Stella'-biertje. Druk bezig zijnde, had hij reeds tweemaal mijn aandacht proberen te trekken, maar ik wist niet wàr eerst kijken ...

"Look, waiter, look", herhaalde hij steeds weer.

Tot ik halt hield aan zijn tafel, en ... wat zag ik? Een *vlieg* in zijn bijna leeg glas. Wàt moest ik daarmee aanvangen? Hij vroeg geen nieuw glas. Ik stak mijn wijsvinger en middelvinger in zijn glas, kneep de zwemmende vlieg daartussen en zwiepte deze op het terras.

Lachend stond hij op en wandelde verder.

HALVE 'BEER'

Engelsen zijn in heel wat opzichten anders dan wij. Zij rijden links, wegen met ponden, de lengtemaat is *foot* (mv.: *feet*) en afstanden noemen zij *miles*. Liters, die kennen zij ook niet, dat zijn *galons*. Onze rechtspraak berust op de '*Code Napoléon*'. De hunne op ... Bref, bij hen is het allemaal *averechts* en *anders*.

Neem nu bier drinken. Hun bier drinken zij zonder schuimkraag, zo plat als een 'pannenkoek'; daarbij denken zij dat *zij* het kunnen. Och arme, velen zijn reeds na vier, vijf pinten boven hun theewater ...

Eens bediende ik een Engelsman die een 'Duvel' besteld had, d.i. een bepaald soort Belgisch bier dat geschonken wordt met een romige schuimkraag. Ik bracht het gevraagde en vroeg hem de toen gangbare prijs: 80 Fr (€ 2). Hij lei 40 Fr. op tafel en ... voegde er een "All right" aan toe. Mijn protest kwam 'sebiet': "No Sir, another 40 Fr., please". Ik drong aan en hij, hij deed alsof hij mij niet begreep. Uiteindelijk wist hij zich te redden, met 'Half a beer, half a price'!

WIST JE DAT ...

Oud-Minister (en ex-Oostendenaar) Louis Major begonnen was als loopjongen. Nadien werkte hij als elektricien. Menige keren mocht ik hem bedienen.. Louis M. was een grapjas.

Major bestelde altijd voor zijn vrouw en hemzelf thee in een potje, maar met het zakje er naast. Zijn vriend Theo Dehaene (uit de Kapellestraat) deed hetzelfde. Dit betekende vier theezakjes.

Op zekere namiddag riep hij mij aan zijn tafel en fluisterde in mijn oor: "als jij thee wilt *schoepen* (stelen), dan moet je slimmer te werk gaan". Niet begrijpend en vragend, keek ik hem aan . "Wel ja", zei hij, "kijk naar uw linkervestzak". Ik betastte deze in een reflex en warempel, daaruit bengelde het label van het theemerk aan het fijne koordje. Ik had niets gemerkt van zijn handeling. De sloeber! Major had deze ongemerkt in mijn zak gestopt. Ik, Gerard D., was "in de zak gezet".... Hij en ikzelf, wij hebben er samen hartelijk om gelachen.

WEGLOPEN ZONDER BETALEN

't Gebeurde op de avond dat de Spaanse charmezanger Julio Iglesias, in het Kursaal en voor het eerst, een voorstelling verzorgde. Wij kregen een massa volk over de vloer. Veel jonge vrouwen, giechelend als tienermeisjes ...

Velen wilden nog een hapje van het koud buffet, garnalenkroketten, enz. alvorens het spektakel een aanvang nam. Kortom, wij werden overrompeld. Het werd chaotisch. In deze drukte van komen en gaan, was er een 'tafel' de plaat gepoetst. Weg zonder betalen ...

Ik was razend. Dit betekende voor mij een grote 'zak' (d.w.z. een gat in mijn kas). Een heer, achter in de zaal, vroeg me stilletjes: "en moet gij dat dan betalen?". "Zeker, Meneer! werk dan als de slaven" ... Het bedrag was tamelijk hoog (vier personen, kroketten en drank). "Kalmeer u", suste hij. Hij had "schone klappen", ik was de *pineut*. Werken als de beesten en je verdiende loon op zo'n manier mislopen. Tja, dat was het risico van het vak.

Toen de drukte stilletjes aan wegebde, riep die Meneer mij naar zijn tafel en sprak: "Ik heb gezien hoe je gewerkt hebt; schandelijk dat zoiets moet gebeuren. Hoeveel was dit bedrag?". Ik noemde het cijfer. "Wel kijk", besloot hij, "ontspan je en vergeet het voorval; ik zorg dat je geen loonverlies zult lijden".

Even later wilde hij zijn consumptie betalen, terwijl hij zei: "reken het bedrag van die ramptafel daarbij". Ik stond als aan de grond genageld. Dit was de enige keer dat mij zoiets overkwam in mijn loopbaan. Ik heb vrijgeveige klanten gekend, ook "krebbebieters". Die persoon echter, ik kende hem niet eens, noch wist wat hij 'deed'.

Nu en dan kwam hij nog eens binnen. Ik durfde geen vragen stellen. Hij knikte eens naar mij, en daar bleef het bij.

Ja, ik heb ondervonden, dat er mensen bestaan met een gevoel voor eerlijkheid en voor rechtvaardigheid.

LA PRINCESSE DE CROY

Deze dame logeerde, tijdens de zomermaand augustus, drie weken bij ons in het hotel. Zij was een afstammeling van Prins de Croy, van hoge adel, die zelf ooit meegedongen heeft naar het Belgisch Koningschap (1830). Waarom zij Oostende als seizoenstad verkoos, dat weet ik niet. Wel, dat zij een appartement in Parijs betrok en dat haar personeel aldaar in de maand augustus met verlof was. In gezelschap van haar gouvernante kwam zij dan naar de Belgische Kust. Zij betrokken bij ons twee van de mooiste kamers met balkon, zicht Marie-Joséplein en Koningsstraat

In de namiddag kwam de edelvrouw in het salon thee drinken met een "toast confiture" ('légèrément toasté = niet te hard gebakken). Meestal was ik de "serviteur". Ik deed zulks graag en zoals de etiquette het voorschrijft, trok ik me steeds achterwaarts stappend terug. Aan mensen 'met blauw bloed' in de aderen, toont ge uw 'achterkant' toch niet? Zij was toen van hoge leeftijd, zwaarlijvig en nors van uitzicht. "Merci, c'est bien" was genoeg ...

EEN SPIEGEL VLEIT NOCH LIEGT

Wie in een dienstverlenende sector werkt, komt – ongewild, vroeg of laat – in aanvaring met een klant. Meer dan twintig jaar werkte ik als kelner in een stijlvolle Brasserie; het was er steeds druk.

Mevrouw Elly was een mooie, vriendelijke, wat oudere Hollandse dame. Dagelijks, omstreeks hetzelfde uur, koos en nam ze dezelfde tafel in. Op een morgen was er een studiedag voor verpleegkundigen in het nabije Kursaal. Mevrouw Elly bestelde als naar gewoonte een koffie samen met een kannetje water. Nauwelijks had ik haar koffie op tafel gezet of er stroomde een massa verpleegsters de zaak binnen. Zij allen wensten dadelijk bediend te worden ... Ik kreeg ineens werk, van het goede teveel! Mevrouw Elly maakte intussen mij erop attent, dat ik haar 'warm water' vergeten was te serveren. Ikzelf probeerde mij doorheen de toevloed van klanten te worstelen, wat niet helemaal lukte.

Een tweede keer vergat ik het gevraagde. Zij kreeg het op haar zenuwen; ikzelf had het al een tijdje ... "En mijn kannetje warm water," klonk het plots luid te midden van die drukte. "Ja, mevrouw", beantwoordde ik haar verzoek en maakte daarbij een strijkbeweging met mijn linkerhand over mijn rechterarm ... Zij wist kennelijk heel goed wat dit gebaar betekende. "Wat!", krijste zij ineens, "jij zegt dat ik een *zaag* ben?!"

Ik voelde me 'gepakt' "Mevrouw", was mijn repliek, "dát moogt gij niet zeggen. Ik heb mijn mond niet open gedaan". Wat waar was. "Ik heb het gezien in de spiegel", riposteerde zij.

Meteen gingen voor mij 'alle deuren dicht'. Ik was me bewust van mijn blunder ...

Ik bracht haar direct het gevraagde en bood mijn excuses aan. Maar zij sprak geen woord. Later, bij het afruimen, vond ik het gepaste geld, en een fooi was er niet bij. Zij was kwaad weggegaan ...'s Anderendaags géén Mevrouw Elly te bespeuren.

De volgende dag, op het gewone uur, deed zij de deur open en nam plaats aan haar tafel. Zij noemde mij bij mijn voornaam, wat voor mij een opluchting was. Zelf was ik zo diplomatisch om geen vragen te stellen. Ik had vroeger al geleerd om nooit in discussie te treden met een klant.

De afrekening gebeurde in goede sfeer en een fooi kwam erbij.

Ik voelde dat mijn blunder vergeven was.

En onthield de les: '*Een spiegel vleit noch liegt*' ...

ENKELE NUTTIGE WENKEN

Zelf heb ik de tijd meegemaakt, dat bedieningsgeld **niet** in de consumptieprijs verrekend was (de B.T.W. was nog niet 'uitgevonden'). Toén heb ik ondervonden dat er meer mensen zijn die niet kunnen rekenen dan wel. "Maar jongen toch", zegden ze, "reken dat erbij" ...

- neem niet te veel **fooi** op jouw vork, dat was onze stelregel! Indachtig een Chinees gezegde: 'wie een kip doodt die eieren legt, is de kip kwijt, doch krijgt ook geen eieren meer';
- let op jouw **kledij**. Ga niet als garçon werken met sportschoenen aan;
- Verzorg jouw **uiterlijk voorkomen**, maar gebruik geen sterk storende parfums;
- blijf **correct** en **eerlijk**;
- **buig niet** als een knipmes;
- als je aan de **tafel** van de klant komt: leg nooit beide handen of zelfs maar één ervan op zijn tafel; ga er zeker niet op steunen!
- bewaar steeds een **afstand** tussen u en hem: hij blijft een klant, beschouw hem niet als vriend;
- zet je **dienblad** niet op zijn tafel, maar houd deze in de hand;
- neem nooit het **glas** vast langs de bovenrand, maar in het midden van dit glas;
- zorg dat je **vingertoppen** of **duim** nooit in aanraking komen met zijn drankje;
- **serveren**, een kunst en een kunde: zet het glas zó neer, naar hem toe, dat hij het biermerk of label, op het glas gedrukt, kan lezen;
- laat hem **klagen** over zijn ziek-zijn. Als jij klaagt dat je jezelf niet 'lekker' voelt, dan loop je de kans dat je als antwoord krijgt: "blijf dan thuis ..."

Een jongere collega sprak me eens aan over: "Ik merk, dat ge meer drinkgeld krijgt dan ik. Hoe doe je dat?"

Mijn antwoord: *geef voldoende kleingeld terug, zo gééf je hem de pap in de mond.*

BELANGRIJK: je geld.

Wees steeds *attent* als de klant je betaalt. Hou best het biljet tussen vinger en duim, of tegen uw portefeuille. Slechts als *alles* geregeld is, steek je het biljet in je brieventas. Dit is van groot belang. Immers, zó ben je de klant vóór als hij beweert: "garçon, je geeft me wisselgeld op 500 Fr. en ik heb je 1.000 Fr. (€ 25) gegeven". Dan krijg je gegarandeerd boel!!

GELD ZIEN LIGGEN

'Geld zien liggen' betekent oprapen. Dat leek niet zo simpel. Als jij nog jouw eerste broek draagt, dan raap jij het op. En aan de mensen, naast je aan tafel waar jij het vind, vraag jij: "is dit van u, Mijnheer?". Deze antwoordt, direct: "o ja, dank u". Maar ... spreekt hij waarheid, of niet?

Ik handelde als volgt: als je geld hoort *rollen* op die keramieken **vloer**, kijk je wààr het rolt en raap je het (pas) op als de klant weg is. Vloerbekleding van tapijt zorgt niet alleen voor verhitte voeten, maar je hoort de *centen* niet meer rollen ...

Daarom kijken veel kelners met stijve nek strak naar beneden. Zijn het biljetten? Dan lieten wij onze servet vallen – juist gemikt, dààr waar het briefje ligt - frutselden aan onze schoenveter, raapten onze servet op en, natuurlijk, óók het biljet.

Geld vinden in een **brieventas**, dàt is wat anders. Het is mij voorgevallen: 's morgens, toen ik de tafels en stoelen van het terras 'uitzette', zag ik in een hoek iets liggen, - als een zwart zakje, met

afval misschien?, achteloos weggegooid. Ik raapte het op en het bleek een briefentas, met een som geld erin, te zijn. Ik keek nader wat deze inhield: ja, d'r stak een redelijke som geld in en bovendien, daarbij keek een klant van het huis mij lachend aan. Hoe? u raadt het: op de pasfoto van zijn identiteitskaart. Ik telde het geld en borg alles veilig weg in mijn schuif (lade).

Geen tien minuten later zag ik onze onfortuinlijke klant, zoekend en slenterend, onze terras 'afdweilen'. Opgewekt begroette ik hem, maar ik merkte direct dat er iets 'scheef' zat.

"Zwijg", begon hij zijn verslag, "gisteren heb ik een 'goed' paard gespeeld op de koers, een glaasje gedronken en, 'godv ...', mijn portefeuille verloren ... "Mijn vrouw, die weet er nog niets van", besloot hij op klagerige toon, wat voor hem de zaak nog pijnlijker maakte.

Zóiets "in je zak moffelen en houden", dat beschouw ik als diefstal.

"Een momentje", suste ik hem, "ik ben seffens terug". Ik nam zijn bezit uit mijn schuif en overhandigde hem zijn eigendom.

Zijn gemoedsstemming veranderde, vlugger dan de barometer. Zijn gezicht krulde in een lach en hij klopte mij op de schouder van 'contentement'. Ik kreeg een "dikke" beloning.

Maar zijn blijdschap gaf mij meer plezier.

Hij is een *trouwe klant gebleven ...*

OOSTENDE NUMISMATISCH

door **Roland VERSLUYS**

Meer en meer komen "Oostendse" penningen-medailles-jetons in speciale verkooplijsten in de numismatica en worden te koop aangeboden. Volgende informatie kan nuttig zijn:

In deze bijdrage: **MEDAILLES**. :beschrijving en vraagprijs.

-Buste van Leopold I 1839 –medaille voor moed en toewijding 10 januari 1839 –met draaagoog-verguld zilver Ø55mm ontwerper: Braemt JP Prachtig - vraagprijs € 380

-Buste van naakte vrouw met palmtak,bazuin en vaandel XXXVIII e Festival - met draaagoog Ae ontwerper: Calle Prachtig - vraagprijs € 35

-Staande vrouw met penselen/School voor schilderskunst Brussel Directeur A.Vanderbelen toegekend aan L.Verbeke Oostende Ø75mm AeG–ontwerp:Tombay A –
Zeer fraai - vraagprijs € 190.

-Buste van Leopold II –onthulling van standbeeld Leopold II –Oostende 19-7-1931 –met draaagoog—Ø50mm- Ae /AeU/AeG – ontwerp: Devreese Godefroid
Prachtig - vraagprijs :€45/€65/€75

-Inname van Oudenaarde Oostende & Nieuwpoort door Lodewijk XV -1745 Ae
ontwerp F.M. (?) Prachtig - vraagprijs:€230

-Ontscheping van de koningin Victoria van Engeland 13 september 1843 te Oostende-Ø55mm
Aeu - ontwerp Hart Oostende Prachtig - vraagprijs €95 Ae / €120 AeU

-Buste van Leopold III in halve lauwerkrans XXXXIe Festival 1934 Oostende met draagoog AeU
Ø 60mm ontwerp Heusers Oostende -- Prachtig - vraagprijs:€45

-Spotpenning = regeling van de troonopvolging van Karel VI door Maria Theresia van Oostenrijk-
1742- "De prachmatique sanctie beloofd en nou van erveland beroofd" /"Ede en verbonde
gebrooken ent vuur alomme aan gestooken" Ø42mm-ontwerp:?
Zeer fraai - vraagprijs:€75

-Leopold I & Louis d'Orléans - lauwerkrans 1843 - Ae - Ø41mm - ontwerp:?
Prachtig - vraagprijs:€95

-Gent & Oostende 1879 Ag (zilver)-"Het Vancrombrugge's Genootschap"---"Herinnering aan de
Plechtige intrede onzer Tooneelafdeling na de Prijskamp te Oostende op Zondag 1 Juny 1879"
Gegraveerde en gekroonde medaille aan decoratief draagoog -Ø58mm-ontwerp:? Zeer fraai: €190

-Etui met 3 medailles, ter gelegenheid van de inhuldiging van het standbeeld Leopold I 1831-1865
-wapenschild Oostende - origineel etui met goudopschrift 69/51X42mm - Ae+AeG+AeU
Prachtig - vraagprijs: € 350.

-Buste Leopold II -wapenschild Oostende -halfnaakte vrouw met palmtak "festival 1905" - met
draagoog 60X40mm -ontwerp Sienon Joseph -Ae

Prachtig - vraagprijs: €35

-Buste van Albert I -"Muziekinstrumenten Festival 1911" - met draagoog - AeU-ontwerp:
Vander Aa Oostende - Prachtig - vraagprijs: € 50

-Buste van Leopold II -wapenschild van Oostende-ontwerp Wiener Charles - AeG
Prachtig - vraagprijs: €40

Ae = brons----AeG = verzilverd brons----AeU = verguld brons.

Nu is het ogenblik aangebroken: om zolder-kelder en dozen en/of andere plaatsen te doorzoeken
om te zien hoe rijk men is. Zelf nooit gedacht aan deze prijzen. Beter daarin te verzamelen dan in
aandelen ????

Bron = www.fleurdecoin.be

.HET VOORSPEL TOT HET BELEG VAN OOSTENDE:

Politieke en militaire rol en betekenis van Oostende tijdens de 2^e helft van de 16^e eeuw (deel 4)

door **Roger JANSOONE**

EEN GORDEL VAN FORTEN

Om verder enig verweer op te bouwen tegen de strooptochten vanuit Oostende werd uiteindelijk een "landwacht" opgericht in vrijwel ieder dorp in het Brugse Vrije, zoals dit ook reeds gebeurd was in de andere Vlaamse kasselrijen. Maar ook dat was weerom een maat voor niets. Deze landwacht, vooral bedoeld als "nachtwacht", werd samengesteld uit plaatselijke boeren die volgens een beurtsysteem de wacht moesten optrekken en tijdig alarm slaan in geval van onraad. De boeren waren immers weinig of niet gewapend en uiteraard niet bedreven in de krijgskunst, zodat het zeker niet de bedoeling was dat zij strijd zouden leveren tegen flink gewapende beroepssoldaten. De enige landwacht die behoorlijk functioneerde was de stadswacht van Brugge, die dag en nacht op de wallen stond en die zelfs 's winters wanneer het vroom (en het waren toen zeer strenge winters) voortdurend het ijs brak in de stadsgrachten zodat iedere verrassingsaanval kon voorkomen worden.. Op de halletoren stond bestendig een uitkijkpost die vuursignalen kon doorgeven naar de omliggende dorpen. Op die manier mislukte in 1593 een onverhoedse stormloop van prins Maurits tegen Brugge, want het spreekt vanzelf dat deze waakzame stadswacht ook bedoeld was voor het beletten van meer grootschalige overvallen. Maar in het algemeen gaf dit beveiligingssysteem geen voldoening zodat ten slotte moest worden uitgezien naar een ultiem en sluitend verweermiddel, namelijk het bouwen van een gordel van forten omheen Oostende.

Een eerste fort werd in 1584 gebouwd in Oudenburg. Het was een grote bouwwerf waarop meer dan duizend arbeiders werden tewerkgesteld. Het fort had een omtrek van ongeveer 800 meter en was gelegen op de restanten van de abdij. Het was een klassiek vierkant fort met op elke hoek een bolwerk met veldgeschut. Wat verder in Plassendale werd vervolgens een schans gebouwd en daarna een kleiner fort in Snaaskerke. Waar de Ieperleet en de IJzer samenvloeien, werd het fort Nieuwendamme gebouwd, en in Gistel werd de bestaande burg uitgebreid en versterkt.

Het bouwprogramma viel dan even stil bij gebrek aan fondsen, want de bouwkosten – vooral ten laste van de stad Brugge – vielen uiteraard aan de hoge kant. Bovendien was het legeren van vaste garnizoenen ten laste van Brugge en het Brugse Vrije, en dat was eveneens het geval wat betreft onderhouds- en herstellingswerken. Tevens waren die garnizoenen vaak ook een overlast wegens baldadig en soms ook misdadig gedrag van garnizoensoldaten.

Maar hoe dan ook, men had nu (noodgedwongen) de smaak te pakken. Op het traject Scheepsdalebrug (Brugge) – Plassendale werden vervolgens nog twee forten opgericht, namelijk in Stalhille (1590) en in Nieuwege (1594). Tussen 1587 en 1590 ontstond intussen een nieuwe keten van forten langs de lijn Brugge-Blankenberge, namelijk in Meetkerke, Zuienkerke en Blankenberge.

Een derde keten van forten was niet gericht tegen Oostende doch tegen de "vrybuuters" uit Zeeland en situeerde zich dan ook ten noordoosten van Brugge. Tussen al die forten werden ook nog op diverse plaatsen verschansingen en versterkingen opgeworpen, zodat uiteindelijk een afsluitingsgordel ontstond van forten, schansen, redoutes en wallen, allen gelegen op strategische plaatsen. Maar was dit een hermetisch gesloten gordel? Kennelijk niet, want tussenin waren er hier en daar vrij grote gapingen. Het feit dat de forten gebouwd waren langs ondiepe afwateringskanalen en grachten was ook al geen bijdrage voor een sluitend geheel. De "Staatsen" maakten overigens in toenemende mate gebruik van de "springstok" (een polstok, overgenomen uit Holland) waardoor zij zich snel en ongehinderd konden verplaatsen over sloten, grachten, kreken, waterlopen en overstroomde polders.

KONVOOIEN

De doorgaans slecht en onregelmatig betaalde garnizoensoldaten waren zelf ook een deel van het probleem. Bovendien werden zij nogal vaak in de steek gelaten door hun officieren die het primitief en ongezellig verblijf in een fort weinig of niet op prijs stelden. Een en ander had tot gevolg dat het Stadsbestuur van Brugge al vlug tot de bevinding kwam dat heel dit systeem eigenlijk slechts "cleyne profyte" kon opleveren.

Maar vanuit het centraal bestuur in Brussel zag men dat wel enigszins ruimer en meer op termijn, in die zin dat dit voor de landvoogd een eerste stap betekende in de richting van een grootschalige belegering van Oostende. Ook kon die gordel van forten, gelegen langs waterlopen, een aanzienlijke bijdrage leveren tot het herstellen van het goederen- en handelsverkeer via de binnenwateren. En in Brugge werd dat ook wel ingezien want Brugge was voor zijn bevoorrading vrijwel volledig aangewezen op aanvoer via waterlopen. Dit was voor Brugge van zo'n vitaal belang dat, zoals destijds voor de haringbuizen op zee, vanaf 1584 een "konvooibescherming" werd georganiseerd, zodat het transport te water en allengs ook op het land gebeurde in bewapend konvooiverband. In geval van een overval kon meestal in spoedtempo versterking aanrukken vanuit een nabijgelegen fort. De financiering hiervan gebeurde door een heffing ("convooighelt") per koopman of reiziger en naargelang het volume en soms ook de waarde van de vervoerde goederen of bagage. Wegens de onbetrouwbaarheid en de hebzucht van de begeleidende soldaten schakelde Brugge in de mate van het mogelijke een eigen "convooidienst" in via een escorte van Brugse poorters.

DE RING SLUIT ZICH VERDER

Intussen had men in Oostende plots ontdekt dat de stad langs de havenkant onvoldoende beveiligd was. In de lente van 1585 ondernam generaal La Motte, opperbevelhebber van de Spaanse troepen in Vlaanderen, een "aftastende" aanval op de havenverschansingen ten einde de kwetsbare plaatsen op te sporen. Geleerd door deze ervaring ondernam hij in de zomer een nieuwe poging met een verrassingsaanval waarbij de havenwacht werd overrompeld en de Spanjaarden de havenbuurt binnendrongen. Vandaar wilde hij naar de nieuwe stad doorstoten met inderhaast aangevoerd veldgeschut ... maar intussen hadden zijn soldaten zich in de stad verspreid en begonnen zij de huizen te plunderen! Dit klinkt thans nogal ongelooflijk maar in de 16^e eeuw was dit een hardnekkige kwaal waarmede iedere legeraanvoerder wel eens kreeg af te rekenen. Intussen was het Oostends garnizoen al weer bekomen van de verrassing en werd een massale tegenaanval ingezet. Vier uur later waren de Spanjaarden al weer in zee gedreven met achterlating van hun geschut en van een groot aantal doden en gekwetsten ... en van de buit uit de geplunderde woningen (dit was ongetwijfeld de kortste bezetting die Oostende ooit heeft gekend!). Het onmiddellijk gevolg was uiteraard dat de kwetsbare havenkant terdege werd versterkt en uitgebreid met aanvullende verschansingen.

Doch de Spanjaarden lieten zich hierdoor niet ontmoedigen. Vanaf 1586 richtte Madrid weer zijn volle aandacht op de Vlaamse kust en meer bepaald op Oostende en Sluis, en dit in het kader van de grootscheepse operatie "Armada". Vooreerst zou Sluis aangepakt worden, een vestingstadje dat voor een belegeraar een taaie brok leek te zijn. Maar de landvoogd Farnese nam de belegering zelf in handen. Hij ontdekte al vlug de zwakke plek van Sluis, namelijk de kant van het Pas, de havengeul van Sluis naar het Zwin, trouwens de enige mogelijkheid tot bevoorrading in geval van belegering. Bijgevolg blokkeerde Farnese het Zwin met een scheepsbrug. In Londen werd het gevaar hiervan ingezien en Lord Leicester, bevelhebber van het Engels expeditiekorps, ondernam een poging tot ontzet maar deze poging viel te zwak uit tegenover de overmacht van Spaanse troepen. Hierna kon gouverneur Groenevelt een eervolle overgave en aftocht bedingen, waarna Sluis eindelijk in handen viel van de Spanjaarden.

Doch na de val van Sluis werd niet dadelijk een poging gedaan om nu ook nog definitief af te rekenen met Oostende. Voor Spanje was dit nu niet meer zo dringend en alle aandacht ging thans naar de strijd tegen Engeland. Het stadsmagistraat van Brugge trok hieruit zijn conclusies, en, gelet op de zeer moeilijke sociaal-economische situatie in Brugge, werd in 1590 dan maar besloten onderhandelingen aan te knopen met de gouverneur van Oostende ten einde tot een "modus vivendi" te komen. In de praktijk betekende dit het erkennen van de eigen nederlaag ... en concreet ook dat onvermijdelijk, zoals reeds in het Brugse Vrije, een "contributie" zou moeten betaald worden aan Oostende.

Queen Elizabeth

De onderhandelingen hierover waren reeds aangevat in het voorjaar van 1589, maar vooralsnog waren het enkel "gesprekken" omdat Oostende toen in een soort van gezagsvacuüm verkeerde. Ofschoon officieel een "Staatse" vestingstad, waren het in werkelijkheid de Engelsen die in Oostende de lakens uitdeelden. De Queen in Londen besepte immers zeer goed het militair en politiek belang van Oostende in het kader van de Engelse buitenlandse politiek die prioritair gericht was op het beveiligen van haar land tegen een Spaanse invasie en op termijn ook moest bijdragen, o.a. via Oostende, tot een financiële en economische aderlating en uitputtingsslag ten nadele van Madrid. De gouverneur was dan ook steevast ofwel een Engelsman ofwel een vertrouweling van de

Engelsen. Zoals reeds eerder vermeld, waren die gouverneurs doorgaans corrupt en hebzuchtig (in die tijd trouwens een algemeen verschijnsel). Doch voor de Queen was dat eigenlijk geen bezwaar. Door het gedeeltelijk wegvallen van de oude katholieke adel en burgerij (met fijnbesnaarde en gecultiveerde notabelen zoals Thomas More) moest zij zich in toenemende mate omringen met omhooggevallen avonturiers, geldhaaien, machtswellustelingen en tafelspringers ...van wie zij echter zeer handig gebruik wist te maken en die zij ten andere te allen tijde (letterlijk of figuurlijk) een kopje kleiner kon maken. Maar soms gingen die gouverneurs wel eens hun boekje flink te buiten, zodat het klachten regende in Londen. In 1589 was dit nu het geval met Sir John Conway die door de Queen teruggeroepen werd. Hierop volgde een spelletje touwtrekken tussen de "Privy Council" in Londen en de Nederlandse Staten-Generaal die nu eindelijk medezeggenschap wilde verkrijgen in de aanstelling van een nieuwe gouverneur. Ten slotte gebeurde dat pas in september 1590 in de figuur van Sir Edward Norris, wiens enige verdienste tot dusver erin bestond dat hij een gunsteling was van Queen Elisabeth. Maar intussen was de stemming bij het Brugse stadsmagistraat en in de Raad van Vlaanderen weer veranderd ... en werd een algemeen verbod tot het betalen van "contributies" uitgevaardigd.

Soldaten van Queen Elizabeth in Opmars

Oostende had hier (ongewild) een unieke kans laten ontlopen om zijn militaire en politieke betekenis te bevestigen en zelfs te versterken, zodat een belegering misschien nooit nog zou worden overwogen en Oostende nog lang een vooruitgeschoven enclave had kunnen blijven van de Staten-Generaal. Die kans zou nooit meer terugkeren, wel integendeel. De ring omheen Oostende zou zich voortaan steeds strakker sluiten.

GOUVERNEUR NORRIS LAAT VAN ZICH HOREN

De nieuwe Engelse gouverneur van Oostende had uit Londen duidelijk aanvalsplannen meegekregen, dit om de Spaanse druk op Engeland te verlichten. Het garnizoen van Oostende werd aangevuld met vierduizend man. Reeds op 25 oktober 1590 begon het offensief met een krachtige aanval op het fort in Oudenburg. De aanvallers konden het fort binnendringen, er werd zeer hard gevochten maar toen Sir Norris vernam dat gealarmeerde Spaanse troepen in aantocht waren, liet hij het fort ontruimen en keerden zijn troepen terug naar Oostende. Doch twee dagen later kwamen zij onverwacht terug en thans werd het fort volledig ingenomen en vervolgens in brand gestoken.

Hierdoor kreeg Norris de smaak te pakken. Hij deed een gewaagde en totaal onverwachte aanval op Harelbeke (dus vrij ver van de uitvalsbasis) evenals op enkele dorpen langs de IJzer, om alzo een golf van paniek te doen ontstaan in Vlaanderen. Dit doel werd ruimschoots bereikt, want overal vluchtten de boeren met have en goed en vee binnen de poorten en de muren van de steden. Even zag het er naar uit dat ook het huidige Frans-Vlaanderen in de brokken zou delen toen Norris een overmoedige poging deed om ook een aanval tegen Duinkerke (toen nog in Spaanse handen) te ondernemen. Doch dit was wel wat te ver gemikt en in de streek achter de IJzer kon men weer opgelucht adem halen.

In Den Haag werd die evolutie met belangstelling gevolgd omdat de opbrengst van "contributies" grotendeels een weg vond in die richting zodat iedere uitbreiding van het "contribuerende gebied" bij die "teghenwoordighe goede gelegentheden" altijd mooi meegenomen was. De belastingontvangers werden dan ook ertoe aangespoord ten volle gebruik te maken van "alle hostiliteit van den Gouverneur opt Vrije". Maar in werkelijkheid hadden zij het meer gemunt op Brugge dan op het Brugse Vrije (waar nog slechts bitter weinig op te rapen was). En Brugge, andermaal in het nauw gedreven, ging bijna opnieuw door de knieën en begon opnieuw "gesprekken" aangaande een eventuele "contributie" of een "rantsoen" (een afkoopsom). Dit kwam echter de Spaanse landvoogd Mansfeld ter ore en deze stuurde naar Brugge een strenge "reprimande", wat bij het Brugse stadsmagistraat uiteraard nogal wat onrust veroorzaakte.

De landvoogd had vanuit het verre Madrid duidelijke richtlijnen gekregen in verband met die kwestie van contributies aan de vijand. Op zichzelf was dit principieel een laakbare zaak, maar natuurlijk waren hieraan ook enkele praktische aspecten aan verbonden. Ieder stuk klinkende munt dat verdween in de Haagse geldkoffers kwam in mindering van het broodnodige kapitaal voor de economische wederopbouw van de door oorlog geteisterde Vlaamse gewesten en betekende meteen ook een versterking en financiering van de vijandelijke oorlogsinspanning. Maar Madrid dacht ook aan de financiering van de eigen troepen in de Spaanse Nederlanden en ook hier was het "alle hens aan dek" omdat in het begin van de jaren negentig de Spaanse schatkist weerom op de rand van het bankroet stond. Bovendien was het ook zo, dat het langdurig betalen van contributies onvermijdelijk allengs een band van loyauteit deed ontstaan ten overstaan van de vijand en dit ten nadele van de eigen vorst. En in het feodaal stelsel – gebaseerd op wederzijdse trouw – was men daarvoor zeer gevoelig en schermde men al vlug met de beschuldiging van "hoogverraad" bij een vermoeden van wisselende loyauteit. Niet voor niets vermeldt het "Wilhelmus" de voor veel Nederlanders nogal rare zin "Den cooninck van Hispanjen heb ick altyd geert", want Willem van Oranje heeft nooit willen aanvaarden dat hij beschuldigd werd van hoogverraad. Ook speelde de

achteruitgang van de “waere religie” in de contribuerende gebieden hierin een rol, achteruitgang ingevolge een voorkeurbehandeling van protestantse predikanten en een minder goede behandeling van priesters en kloosterlingen, iets wat de zeer katholieke koning van Spanje zeker niet kon dulden.

Er dreigde ook nog een ander gevaar voor het centraal bestuur, namelijk de bevoorrading van de steden vanuit het platteland. Indien die bevoorrading volledig zou wegvallen, dan was uiteraard het gevaar niet denkbeeldig dat ook de steden, bedreigd met uithongering, zich noodgedwongen zouden moeten scharen aan de kant van het opstandige Noorden (de Republiek der Verenigde Provinciën werd slechts in 1648 - dus op het einde van de Tachtigjarige Oorlog - officieel door Spanje erkend en bleef al die tijd “een oproerig nest van rebellen, ketters en verraders”).

Voor het centraal bestuur was er nog een ander probleem van bevoorrading, met name de regelmatige toevoer van “verse” troepen en niet in het minst ook de (min of meer) regelmatige toevoer van “vers” geld. Dit was in beide gevallen hoofdzakelijk een kwestie van transport en reisroutes. Met de uitschakeling van de “onoverwinnelijke” Armada en met het wegvallen van de havens van Oostende en Kales was verder overzees transport vrijwel onmogelijk geworden en moest er dus dringend worden uitgezien naar een landroute. Die route bestond reeds enigszins, namelijk de reisroute die werd gebezigd voor vervoer van vrouwen en kinderen en voor hen die niet bestand waren tegen een ruwe zeereis. Maar dit ging niet over verharde wegen (de eerste “chaussées” werden pas gebouwd in de 18e eeuw, ten tijde van het Oostenrijks bewind) en struikrovers en bandieten vormden onderweg een bestendige bedreiging. Doch uit dit “karrespoor over berg en dal” ontstond noodgedwongen de “Spaanse route”, vanuit Genua, via Savoie, Franche-Comté en Lotharingen tot in de Spaanse Nederlanden. Een andere volgweg vertrok eveneens vanuit Genua, liep over Milaan en de Alpen, bereikte de Rijn bij Bregenz of in Waldshut en ging dan insgelijks verder over Lotharingen tot in de Nederlanden. Die andere route had vooral een praktisch nut: onderweg konden Duitse “landsknechten” en Zwitserse huurlingen geronseld worden, want het Spaans leger was (zoals toen ieder ander leger) een bont allegaartje, vooral samengesteld uit Spanjaarden, Italianen, Duitsers en Zwitsers. Meteen was dan ook het probleem van het geldtransport geregeld (wat toen, zoals ook nu nog, heel wat beveiliging vereiste), want de geldkoffers hadden op die manier een indrukwekkende militaire escorte!

(wordt vervolgd)

ILLUSTRATIES :

- Queen Elizabeth
- Engelse troepen in opmars

VERBETERING

Op blz. 2009-136, onder de foto, lezen: “ziet men het westerstaketsel” i.p.v. “het nu afgebroken westerstaketsel”. Het is inderdaad het oosterstaketsel dat werd afgebroken! (met moeite zichtbaar op de foto).

OPENINGSDATA MUSEUM IN 2009

- Elke zaterdag.
- Van 20 december 2008 t/m 04 januari 2009 (gesloten 23 en 25 december 2008 en 01 januari 2009).
- Van 21 februari t/m 01 maart (gesloten 24 februari).
- Van 04 april t/m 19 april (gesloten 07 april en 14 april).
- Van 21 mei t/m 24 mei.
- Van 13 juni t/m 13 september (gesloten elke dinsdag).
- Van 31 oktober t/m 08 november (gesloten 03 november).
- Van 19 december t/m 03 januari 2010 (gesloten 22, 25 en 29 december en 01 januari 2010).

Telkens van 10u tot 12u en van 14u tot 17u

JK SERVICES

COMPUTER & PRINTSERVICE

Enkel op afspraak

KNOCKAERT Jules

Leembergstraat 11 - 8377 ZUIENKERKE

Tel. & Fax 050/683.081 - GSM 0476/865.901

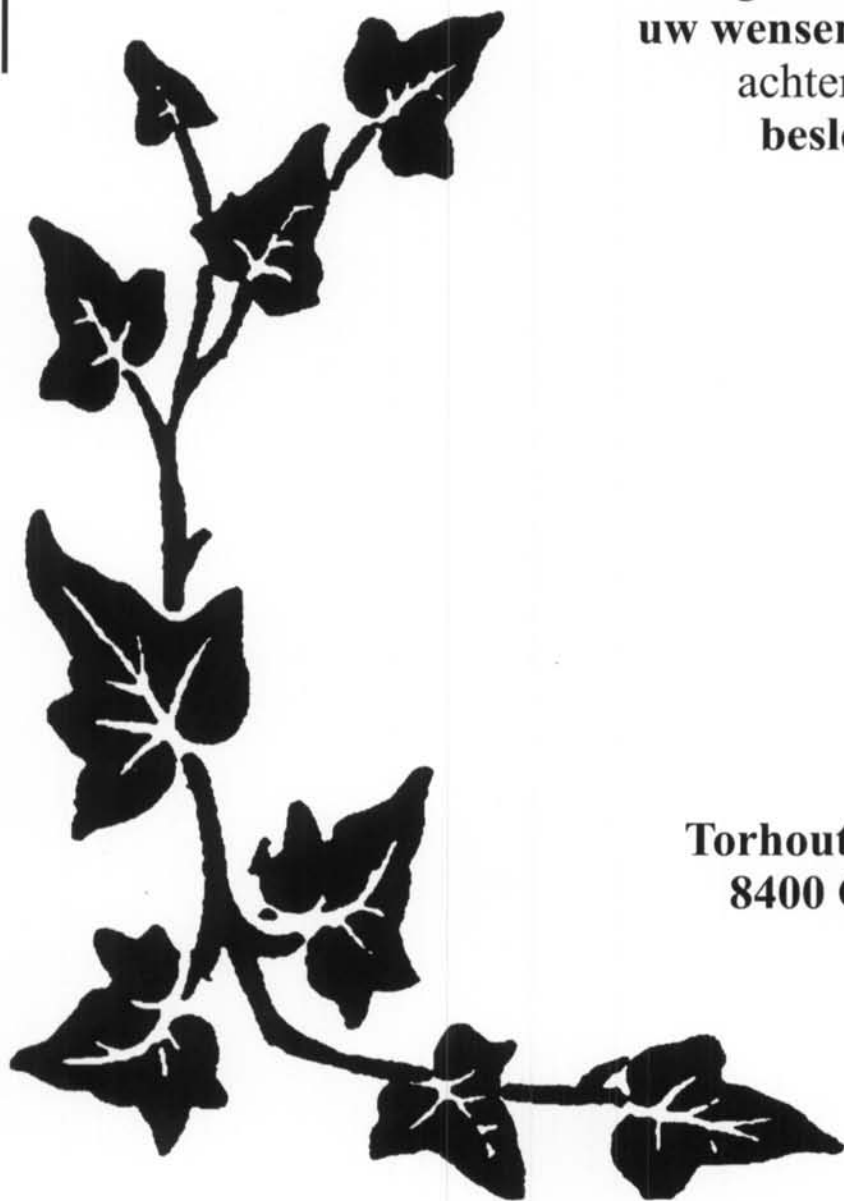
www.jk-services.be

E-mail : jk.services@telenet.be

Uitvaartverzorging - Funerarium

Jan Nuytten

Het **uitvaartkontra**kt
is de absolute **zekerheid**
dat uw begrafenis of crematie
zal uitgevoerd worden volgens
uw wensen en dat uw familie
achteraf **geen financiële**
beslommeringen heeft

Torhoutsesteenweg 88 (h)
8400 Oostende (Petit Paris)
tel. 059/80.15.53